

UDK:655.55:241.33:368.032.1+368.029:368.032.1(497.11)

Mr Slobodan N. Ilijić¹

PRIKAZ KNJIGE

VODIČ ZA PRIMENU ZAKONA O OSIGURANJU

Autori: Blagoje Golubović, mr Ljiljana Stojković, Branko Pavlović

Izdavač: Samizdat, Beograd, 2015.

Obim: 397 strana

1. Koautori Vodiča za primenu Zakona o osiguranju (dalje u tekstu: Vodič) postavili su pred sebe zadatak da celokupnoj osiguravajućoj delatnosti približe primenu Zakona o osiguranju, koji je objavljen u *Službenom glasniku RS*, u broju 139 od 18. decembra 2014. godine. Zakon o osiguranju (dalje u tekstu: Zakon) stupio je na snagu 26. decembra 2014. godine, a počeo je da se primenjuje od 27. juna 2015. U vremenskom intervalu od dana stupanja na snagu do dana od koga je Zakon počeo da se primenjuje, koautori su, intenzivno radeći, pripremili tekst Vodiča i objavili ga aprila 2015. godine. U predgovoru su naveli da je njihova prvobitna namera bila da izrade komentar Zakona, ali su postali svesni da takav posao zahteva izvesno vreme i konsultovanje teorijskoppravne i uporednopravne literature, kao i ugradnju stavova iz osiguravajuće i sudske prakse u komentar pojedinih članova Zakona. Stoga su se opredelili da komentarišu pojedine zakonske članove, ali tako što su njihov sadržaj upoređivali sa odredbama ranijeg zakona, koji je prestao da važi 26. decembra 2014. godine (dalje u tekstu: Zakon iz 2004). Izostala je samo analiza nekoliko odredaba Zakona iz 2004. vezanih za proces privatizacije u osiguranju. Komentar pojedinog člana Zakona ponegde je obuhvatio i upoređenja s odredbama nekog od ranijih zakona. Pored toga, koautori su posebno istakli da su pravni stavovi i izražena mišljenja u komentaru članova Zakona rezultat njihovih tumačenja i pravnih shvatanja tih odredaba, ali da se može dogoditi da naknadno, u primeni Zakona, osiguravajuća i sudska praksa iznedre drugačije pravne stavove i mišljenja. U vezi s ovom ogradom,

---

¹ Autor je član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije

I-mejl: slobodanilijic@yahoo.com

Rad je primljen: 1. 9. 2017.

Rad je prihvaćen: 22. 9. 2107.

valja konstatovati da u Vodiču nije bilo označeno koje je članove komentarisao pojedini autor. Na kraju teksta Vodiča odštampane su biografije sva tri koautora.

2. Na uvodnim stranicama Vodiča mogu da se pronađu izvodi iz dveju recenzija. Prof. dr Predrag Šulejić istakao je da će Vodič moći da posluži za primenu i proučavanje odredaba Zakona. Pohvalio je koautore da su u komentaru odredaba Zakona negovali izgrađen stil izlaganja, kao i da su koristili jasan i čist jezik. Izvod iz druge recenzije potekao je iz pera sudije Ustavnog suda dr Dragiše B. Slijepčevića. U tom izvodu iz recenzije ukazano je da su koautori prepoznali sporna pitanja i identifikovali probleme u primeni budućeg Zakona, te da su javno predstavili svoje pravne stavove i ponudili moguća rešenja spornih pitanja i problema. Vodič je objavljen kao samostalno izdanje koautora, ali uz generalno sponzorstvo Udruženja osiguravača Srbije.

3. U prvoj glavi zakoni obično počinju osnovnim ili opštim odredbama. Njihov je smisao da posluže za razumevanje i tumačenje svih ostalih odredaba, odnosno pravnih instituta dotičnog zakona. To je bilo tako i sa ovim Zakonom, koji je u prvoj glavi obuhvatio 19 članova. **3.1.** Veću pažnju od ostalih članova izazvao je komentar uz član 2. Zakona. Ovo stoga što su u članu 2. Zakona navedeni poslovi koji čine delatnost osiguranja. Konkretno, u Zakonu je predviđeno da osiguravajuću delatnost čine poslovi osiguranja, reosiguranja, posredovanja u osiguranju i poslovi zastupanja u osiguranju. Unajkraće, citirani propis je definisao da samo četiri vrste poslova čine delatnost osiguranja. Upoređujući navedene poslove iz člana 2. Zakona sa odgovarajućim članovima Zakona iz 2004. i Zakona o osiguranju imovine i lica iz 1996, koautori su konstatovali da u cit. članu 2. Zakona postoji razlika u odnosu na odgovarajuće članove u ranijim zakonima. Razlika se sastoji u tome što u cit. članu 2. Zakona nisu navedeni poslovi pružanja drugih usluga u osiguranju, kao što su procena rizika i šteta, posredovanje radi prodaje i prodaja ostataka osiguranih oštećenih stvari, zatim pružanje drugih intelektualnih i tehničkih usluga u vezi sa osiguravajućim poslovima. Koautori su utvrdili da su organizacioni oblik u kome se obavljaju ti poslovi agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju, te da je u momentu stupanja na snagu cit. člana 2. Zakona bilo registrovano ukupno devet takvih agencija kod Narodne banke Srbije (dalje u tekstu: NBS). Koautori Vodiča skrenuli su pažnju na one odredbe Zakona u kojima je na „određeni način“ (čl. 24, 86 i 98) ipak regulisano vršenje poslova neposredno i posredno povezanih s osiguranjem. S obzirom na to da pružanje drugih usluga u osiguranju nije navedeno u cit. članu 2. Zakona, u Vodiču je razmatrano i pitanje da li će ubuduće NBS imati pravo da vrši nadzor nad radom agencija za pružanje drugih usluga u osiguranju. U komentaru je zaključeno da će rešenje izloženog problema u primeni Zakona zavistiti od izvršnog podzakonskog opšteg akta, koji će doneti NBS. **3.2.** Za razliku od prethodnog primera, u kome su koautori tražili put za rešenje jednog praktičnog problema iz osiguravajuće prakse, Vodič je u osnovnim odredbama pokazao nove mogućnosti za tumačenje Zakona.

Naime, jedan od recenzenata naveo je da Vodič može poslužiti kao inspiracija za dalje proučavanje Zakona. Zaista, komentar člana 4. Zakona može da posluži za tu svrhu. Član 4. Zakona predvideo je da je osiguranje imovine i lica u principu dobrovoljno (stav 1.), a da je obavezno samo u slučajevima propisanim zakonom (stav 2.). Ovo rešenje je postojalo i u ranijim statusnim zakonima iz materije osiguranja, i po sebi ne predstavlja ništa novo. Međutim, u komentaru stava 2. člana 4. Zakona koautori su izložili podužu listu zakona i podzakonskih opštih akata u kojima su predviđeni različiti oblici obaveznog osiguranja. Ta lista zaista predstavlja rezultat detaljnog istraživanja pravnog sistema u Srbiji i podstrek za njegovo proučavanje u pravcu ustanovljenja različitih oblika obaveznog osiguranja. **3.3.** Polazeći od metoda upoređivanja odredaba novog Zakona sa odredbama Zakona iz 2004. i ranijih zakona, koautori su s pažnjom pristupili upoređivanju formulacija u čl. 8 i 9. Zakona sa odredbama ranijih zakona. U članu 8. Zakona navedene su vrste životnih osiguranja. Komentar toga člana obuhvatio je ukazivanje na sedam promena u odnosu na ranije zakone, pri čemu su neke bile veće a neke manje, ali sve su u ovom komentaru relativno jasno objašnjene. U članu 9. Zakona navedene su vrste neživotnih osiguranja. U odnosu na prethodni Zakon iz 2004, komentar je iznijansirano ukazao na četiri izmene u novom Zakonu. Dakle, metod izlaganja u ovom primeru konsekventno je sproveden.

4. Naziv druge glave glasi Društvo za osiguranje i društvo za reosiguranje – sa ukupno 62 člana raspoređena u devet odeljaka. Posle odeljka sa zajedničkim odredbama za obavljanje poslova osiguranja i reosiguranja, sledi odeljak o akcionarskom društvu za osiguranje i reosiguranje te odeljak o učešću i povezanim licima, pa odeljak o kvalifikovanom učešću, odeljak u kome je regulisano izdavanje dozvole za obavljanje poslova osiguranja, osnivačka skupština i upis u registar, kao i odeljak o organizaciji i načinu upravljanja akcionarskim društvom za osiguranje, odeljak sa ostalim odredbama koje se odnose na akcionarska društva za osiguranje i reosiguranje, i najzad odeljak u kome su regulisani poslovi osiguranja koje osiguravajuće društvo obavlja u stranoj državi. Osnova organizacione strukture na kojoj počivaju odredbe u navedenih devet odeljaka zasnovana je, kako je istaknuto u Vodiču, na činjenici da je Zakon o privrednim društvima *lex generalis* za društva u osiguranju, a ovaj Zakon *lex specialis*. **4.1.** Prema Vodiču, jedan od karakterističnih članova jeste član 20. Zakona, čija tema glasi Obavljanje poslova osiguranja i reosiguranja, a bio je lociran u odeljku sa zajedničkim odredbama za tu glavu. U stavu 1. tog člana propisano je pravilo da poslove osiguranja odnosno reosiguranja obavlja osiguravajuće društvo, odnosno društvo za reosiguranje iz člana 3. Zakona. Smisao pozivanja na član 3. Zakona u tome je da se ukaže na to da te poslove može obavljati samo ono društvo koje je dobilo dozvolu za rad od NBS. Izlaganje koautora u Vodiču usmereno je na st. 2. i 5. tog člana, s tim što je težište primedaba koautora ili „verovatna pogreška“ u vezi sa stavom 2. člana 20. Zakona. U stavu 2. tog člana predviđeno je da poslove osiguranja/reosiguranja ne može obavljati niko izuzev društva iz stava

1. ovog člana, osim u slučaju iz člana 7. stav 6. ovog Zakona. Pravilo pravne norme iz prvog dela formulacije stava 2. ovog člana ograničeno je pozivanjem na član 7. stav 6. Zakona. Zbog pozivanja na izuzetak u članu 7. stav 6. Zakona, koautori su mišljenja da je zakonodavac ovim učinio „verovatnu omašku“. Koautori objašnjavaju „verovatnu omašku“ time što je zakonodavac trebalo da stav 2. člana 20. Zakona uvrsti među članove koji će stupiti na snagu kad Srbija pristupi STO i EU. Da bi čitalac razumeo zbog čega koautori u Vodiču stav 2. člana 20. Zakona smatraju „verovatnom omaškom“, bilo je neophodno bliže osvetliti odredbe člana 7. Zakona. Tema člana 7. Zakona jeste obavljanje poslova reosiguranja, a glavno pravno pravilo u odredbama tog člana jeste da je osiguravajuće društvo dužno da obaveze iz ugovora o osiguranju iznad samopridržaja obavezno reosigura kod društva za reosiguranje. U članu 7. stav 6. Zakona predviđeni su izuzeci od glavnog pravnog pravila iz člana 7. Zakona. Ti izuzeci odnose se na osiguravajuće društvo koje je osiguralo celokupan rizik osiguranja imovine od elementarnih nepogoda (grad, mraz i druge opasnosti i/ili prirodne nepogode kakve su zemljotres, poplava i suša), kao i na osiguravajuće društvo koje je osiguralo finansijski gubitak zbog vremenskih nepogoda. Drukčije rečeno, osiguravajuće društva koja su osigurala dve navedene grupe rizika mogla su svoj celokupan osigurani rizik da reosiguraju u Srbiji ili u inostranstvu, a da ništa od rizika ne zadrže u svom samopridržaju. Otuda se i ocena u Vodiču da je formulacijom stava 2. člana 20. Zakona načinjena „verovatna omaška“ zasniva na tome što je, po oceni koautora, stvoren paralelni sistem prava na obavljanje delatnosti osiguranja. Taj paralelni sistem prava na obavljanje delatnosti obavezivao je jedan broj osiguravača da sav rizik iznad samopridržaja obavezno reosiguraju, a drugom broju osiguravača omogućavao je da ne utvrđuju nivo samopridržaja, odnosno da celokupan rizik prenesu u reosiguranje, ako su osigurali napred navedene celokupne rizike od elementarnih nepogoda i finansijskih gubitaka usled vremenskih nepogoda. Dakle, po oceni koautora Vodiča, „verovatna omaška“ sastoji se u ustanovljenju dva pravna režima prema društvima za osiguranje, pa jedna grupa društava ima obavezu utvrđenja viška samopridržaja, a druga je bez obaveze da utvrdi višak samopridržaja, i sve to u vezi s prenošenjem rizika u reosiguranje. **4.2.** Predmet regulative u članu 42. Zakona odnosi se na sadržaj zahteva koji se podnosi NBS za izdavanje dozvole za rad društva za osiguranje. Koautori su istakli da je Zakonom smanjen broj akata poslovne politike uz koji ovlašćeni aktuar dostavlja mišljenje (tačka 5. stav 3.). Zatim, značajnu novinu tog člana Zakona, po mišljenju koautora, predstavlja to što je uz zahtev potrebno priložiti dokaz da osnivači raspolažu sredstvima u iznosu propisanog novčanog dela osnovnog kapitala (tač. 3. stav 3.). Poređenja radi, Zakon iz 2004. propisivao je da se uz zahtev neizostavno priloži dokaz o tome da je na privremeni račun kod banke uplaćen novčani deo osnovnog kapitala. Novo rešenje Zakona je celishodnije, smatraju koautori, jer unapred ne angažuje značajan iznos sredstava. **4.3.** U članu 47. Zakona propisani su osnovi zbog kojih prestaje važnost dozvole

izdate akcionarskom društvu za osiguranje. Novi razlog za prestanak važenja dozvole predstavlja činjenica da društvo za osiguranje, kome je prethodno izdata dozvola, nije održalo osnivačku skupštinu u roku od 30 dana od dana prijema rešenja o izdavanju dozvole za rad. Prikazu člana 47. Zakona koautori su dodali i opšte podatke o prestanku dozvola za rad društvima za osiguranje. Naveli su da su od stupanja na snagu Zakona iz 2004. do kraja 2013. godine prestale da važe dozvole za rad za 25 društava za osiguranje, a da je samo u 2014. godini prestala da važi jedna dozvola za rad društva za osiguranje. **4.4.** U komentarima niza članova u više odeljaka istaknuto je da je Zakon uveo obavezan dvodolni sistem organizacije i upravljanja društvom, kao i da je takav sistem na snazi u Nemačkoj. U prilog uvođenju takvog sistema Vodič se u fusnotama pozivao na pravila OECD-a, kao i na članak jednog od vodećih domaćih pravnih pisaca iz oblasti kompanijskog prava. Što se pak tiče mogućnosti iz Zakona iz 2004. da društvo za osiguranje izabere dvodolni ili jednodolni sistem, koautori su se u Vodiču pozivali na „poznate“ slabosti tog ranijeg sistema, ali te slabosti ničim nisu konkretizovali, niti su ih potkrepili upravnom ili sudskom praksom nastalom tokom desetogodišnje primene Zakona iz 2004.

5. Jedna od važnijih novosti Zakona, u odnosu na ranije zakone, predviđena je u glavi III Zakona. Naslov te glave glasi Informisanje za ugovarača osiguranja – a obuhvata samo tri člana. **5.1.** Najpre, u članu 82. Zakona, regulisan je minimum informacija koje je osiguravač dužan da prenese ugovaraču osiguranja, s tim što je predviđena šira lista informacija kod ugovora o životnom osiguranju. U Vodiču se obrazlaže da je i do sada osiguravač bio dužan da pruža predugovorne informacije korisniku usluge osiguranja, ali na osnovu zakona koji su regulisali materiju potrošača (uz pozivanje na potrošačke zakone iz 2010. i 2014. godine). **5.2.** U članu 83. Zakona predviđeno je koje informacije osiguravač treba da pruža ugovaraču osiguranja tokom važenja osiguravajućeg ugovora, a naročito ako je u pitanju zaključeni ugovor o osiguranju života. **5.3.** Najzad, u članu 84. Zakona preciziran je sadržaj i način obaveštavanja ugovarača osiguranja u vezi s prethodna dva člana. **5.4.** Budući da sva tri člana donose važne novosti, mogu da se zapaze sledeće karakteristike. Prvo, predmet regulisanja ove glave jeste odnos osiguravača i ugovarača osiguranja, što znači da odnos osiguravač–osiguranik nije u prvom planu. Drugo, prilikom komentarisanja odredaba ova tri člana u Vodiču su, umesto termina iz naziva ove glave – ugovarač osiguranja – korišćeni sinonimi: klijent, korisnik usluge osiguranja, primalac informacije, informisani i sl. Treće, odredbe člana 82. Zakona omogućile su koautorima da utvrde da se te odredbe primenjuju pri zaključenju kolektivnog osiguranja ili „osiguranja koje predstavlja povezani ugovor ili ugovor koji je uslov za korišćenje druge finansijske usluge. Povezanim ugovorom smatra se u smislu ovog Zakona ugovor o prodaji robe ili o pružanju usluga između potrošača i trgovca ili u vezi s njim“. Dakle, komentarišući novosti u drugoj glavi Zakona, koautori su zatvorili jedno do dva pitanja, a otvorili više novih pitanja.

6. Četvrta glava Zakona regulisala je statusna pitanja posredovanja i zastupanja u osiguranju, sa ukupno 29 članova. **6.1.** Prvi odeljak u ovoj glavi Zakona regulisao je posredovanje u osiguranju, s tim što je prvi član tog odeljka ili član 85. Zakona regulisao poslove posredovanja u osiguranju i poslove reosiguranja. Koautori su istakli da je novost to što je Zakon regulisao poslove posredovanja u reosiguranju, što u ranijim zakonima nije bilo tako rešeno. **6.2.** U članu 88. Zakona predviđen je različit cenzus pri rešavanju zahteva za osnivanje društva za posredovanje u osiguranju. Drugim rečima, predviđeno je da novčani deo osnovnog kapitala ne može da bude manji od 25.000 evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu NBS na dan uplate, ako se radi o zahtevu za osnivanje akcionarskog društva za posredovanje; a ako se radi o zahtevu za osnivanje društva za posredovanje s ograničenom odgovornošću, novčani deo osnovnog kapitala ne može da bude manji od 12.500 evra. Koautori su u komentaru uz te članove preporučili njihov sadržaj, ali nisu predočili zašto je u Zakonu napravljena navedena razlika u cenzusima. **6.3.** Među uslovima za izdavanje dozvole za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju zadržana je jedna alternativa, kao i u Zakonu iz 2004. Naime, osnivač društva za posredovanje u osiguranju dužan je da uz zahtev podnese iznos od najmanje 200.000 evra – ili ugovor o osiguranju od profesionalne odgovornosti za štete koje nastaju obavljanjem delatnosti, ili безусловnu garanciju banke koju bi prihvatila NBS (član 89.). Komentar člana 89. Zakona započet je konstatacijom da nisu bitno izmenjeni uslovi za izdavanje dozvole za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju u odnosu na uslove Zakona iz 2004. Navedenu konstataciju može da dovede u pitanje činjenica da je zahtevani uslov to jest iznos 2004. godine bio 100.000 evra u dinarskoj protivvrednosti na dan uplate. To znači da je ovaj uslov tj. iznos novi Zakon povećao za 100 procenata. Otuda je čitaocu teško da se složi s prvobitnom konstatacijom u komentaru člana 89. Zakona da novi propisani uslovi nisu bitno izmenili uslove iz prethodnog zakona. **6.4.** U članu 95. Zakona posebno je propisana zaštita interesa stranaka u poslovima osiguranja. **6.5.** Drugi odeljak ove glave sadržao je odredbe o zastupanju u osiguranju. U Vodiču je podvučeno da poslovi zastupanja u osiguranju mogu da se obavljaju kao isključiva ili jedina delatnost, ali i kao dopunska delatnost za određene privredne subjekte u finansijskom sektoru, saglasno Zakonu. Kao svoju jedinu delatnost, poslove zastupanja obavlja pravno ili fizičko lice – preduzetnik – koje je upisano u odgovarajući registar, razume se, na osnovu dozvole NBS. Kao dopunsku delatnost poslove zastupanja mogu da obavljaju pravna lica, uz svoju osnovnu delatnost, koja su registrovana za obavljanje delatnosti u finansijskom sektoru, ali samo uz prethodnu saglasnost NBS da mogu obavljati poslove zastupanja kao dopunsku delatnost. Reč je o bankama sa sedištem u Srbiji osnovanim u skladu sa zakonom kojim se uređuju banke, zatim o davaocima finansijskog lizinga sa sedištem u Srbiji osnovanim u skladu sa zakonom kojim se uređuje finansijski lizing, i najzad o javnom poštanskom operateru sa sedištem u Srbiji osnovanim u skladu sa zakonom kojim se uređuju poštanske usluge

(član 98.). Posle izlaganja sadržaja navedenih članova, koautori ističu da se bitna novina ovog Zakona u odnosu na prethodni sastojala u uvođenju mogućnosti da poslove zastupanja u osiguranju vrše stalno zaposleni lica i lica van radnog odnosa u društvu za zastupanje u osiguranju, kod zastupnika u osiguranju i pravnih lica koja obavljaju delatnost zastupanja u osiguranju, pored osnovne registrovane delatnosti (banke, davalac lizinga, poštanski operater), s tim što moraju da imaju ovlašćenje NBS za poslove zastupanja u osiguranju. Po oceni podvučenoj u Vodiču, na taj način stvaraju se uslovi za fleksibilnije angažovanje ovlašćenih zastupnika bez obaveze da zasnivaju radni odnos. Identičnu mogućnost za fleksibilno zapošljavanje koautori su pomenuli i kod poslova posredovanja u osiguranju (član 105.). **6.6.** U članu 107. Zakona posebno je propisana odgovornost za zastupanje u osiguranju.

7. U petoj glavi Zakona sa ukupno 33 člana regulisani su imovina, obaveze, kapital i poslovanje društva za osiguranje. Pri komentarisaniu odredaba pete glave Zakona koautori su dosledno primenili metod upoređivanja sadržaja odredaba novog u odnosu na odredbe iz ranijeg zakona. Za izlaganje odredaba Zakona iz ove glave karakteristično je i pregledno grafičko prikazivanje razlika između novog i starog zakona.

8. Sa 28 članova u šestoj glavi Zakon je regulisao sistem upravljanja u društvu za osiguranje. Odredbe ove glave podeljene su na sledeće odeljke: o sistemu upravljanja u društvu za osiguranje, o upravljanju rizicima, o sistemu internih kontrola, o internoj reviziji i o aktuarstvu. U komentaru odredaba ove glave iznesena je preporuka da se podzakonski opšti akti društva za osiguranje koncipiraju na način da obezbede da uprava društva bude spremna da otkloni eventualne nepravilnosti u poslovanju društva, što pretpostavlja njenu sposobnost da identifikuje, vrednuje i nadzire rizike iz poslovanja društva. **8.1.** Veću pažnju od ostalih u ovoj glavi koautori su poklonili odredbama člana 160. Zakona. U komentaru tog člana istaknuto je da je zakonska obaveza interne revizije da obaveštava upravu društva ako utvrdi da društvo ne postupa u skladu s pravilima o upravljanju rizikom i da mu zbog toga pretilikvidnost ili nesolventnost, ili ako utvrdi da je ugrožena sigurnost poslovanja društva ili prava i interesi osiguranika i drugih korisnika osiguranja. Prema interpretaciji odredaba tog člana, u Vodiču je podvučeno da se nova zakonska obaveza interne revizije sastoji u tome da bez odlaganja obavesti skupštinu društva i NBS ako članovi uprave tog društva ne preduzimaju mere radi otklanjanja uočenih nepravilnosti u skladu s obaveštenjem interne revizije. **8.2.** U komentaru člana 165. Zakona ukazano je na to da je nova obaveza aktuara da bez odlaganja pismeno obavesti NBS ako uprava društva ne sprovodi mere za otklanjanje nepravilnosti koje je aktuar predložio. Takva obaveza aktuara nije postojala u Zakonu iz 2004, naglašeno je u Vodiču.

9. Sa dva člana u sedmoj glavi Zakona regulisano je čuvanje poverljivih podataka. Tema člana 176. Zakona obuhvatila je prikupljanje, vođenje i korišćenje ličnih podataka, a iz st. 1, 2. i 3. tog člana proizlazi da se prvenstveno odnose na sva

društva za osiguranje i njihovo udruženje. U narednim stavovima tog člana propisani su rokovi za čuvanje podataka, što sve spada u novine Zakona. U stavu 4. predviđeno je sledeće: da se „podaci o osiguranicima odnosno korisnicima osiguranja i drugi podaci značajni za ostvarivanje prava na naknadu štete, odnosno isplatu ugovorenih iznosa čuvaju deset godina posle isteka ugovora o osiguranju, a u slučaju nastanka štetnog događaja, odnosno osiguranog slučaja – deset godina od utvrđenja štete, odnosno ugovorenih iznosa“. U stavu 5. je predviđeno da se posle isteka rokova iz stava 4. ovog člana podaci iz tog stava brišu. Dakle, Zakon je poklonio odgovarajuću pažnju prikupljanju, vođenju i korišćenju ličnih podataka.

10. U osmoj glavi Zakona sa svega pet članova regulisana su pitanja izveštavanja NBS od strane društava za osiguranje. Pošto su analizirali odredbe člana 177. Zakona, čija je tema redovno izveštavanje, koautori su u komentaru izveli jedan važan zaključak. Naime, ukazali su na to da je novina u Zakonu to da društvo za osiguranje više nije dužno da dostavlja NBS tarifu i „uslove“, što se može razumeti kao prestanak obaveze društva prema NBS da dostavlja tarife, ali i opšte i posebne uslove poslovanja.

11. Predmet regulative u devetoj glavi Zakona jeste revizija finansijskih izveštaja. Od ukupno pet članova, koautori su skrenuli pažnju na član 184. Zakona. Ovo stoga što su prvi put kod nas u ovoj materiji specificirane ili bliže određene obaveze društva za reviziju prilikom vršenja revizije u društvu za osiguranje.

12. Jedna od najvažnijih glava Zakona jeste X glava. Sa 33 člana u ovoj glavi Zakona regulisan je nadzor NBS nad obavljanjem delatnosti osiguranja. **12.1.** Član 187. Zakona definisao je pojam subjekta nadzora i saradnju NBS s drugim organima i organizacijama, a obuhvatio je četiri stava. Koautori su u Vodiču posebno naglasili stavove tri i četiri tog člana. Naime, u stavu 3. tog člana predviđeno je da NBS u obavljanju poslova u skladu sa ovim zakonom saraduje sa nadzornim i drugim nadležnim organima u Republici Srbiji i u inostranstvu, kao i s međunarodnim organizacijama, a u stavu 4. tog člana predviđeno je da NBS može sa organima, to jest organizacijama iz stava 3. ovog člana zaključiti sporazume o saradnji, odnosno razmenjivati podatke pribavljene u vršenju nadzora nad obavljanjem delatnosti osiguranja i obavljanju drugih poslova utvrđenih ovim zakonom, radi obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, pod uslovom da za te organe tj. organizacije važi obaveza čuvanja tajnosti tih podataka na način utvrđen članom 196. Zakona. Po mišljenju koautora, ova dva stava trebalo je locirati u osnovnim odredbama Zakona. **12.2.** Temu člana 197. Zakona predstavljaju vrste mera koje NBS može izreći u nadzoru. U stavu 1. tog člana propisano je devet mera u nadzoru koje može da izrekne NBS. U stavu 2. tog člana predviđeno je da NBS sve mere izriče u formi rešenja, osim mere pismene opomene. U stavu 3. tog člana propisano je da NBS, kad utvrdi da je društvo za osiguranje postupilo u skladu s merom iz stava 1. ovog člana, obustavi postupak kontrole ili društvu izrekne novu meru iz ovog Zakona, saglasno kriterijumima iz člana

198. Zakona. Dalje, koautori su konstatovali da je u Zakonu iz 2004. bilo propisano da NBS može izreći sedam mera, a da je u novom Zakonu predviđeno da NBS može da izrekne devet mera. Novousvojene mere su pismena opomena i javno objavljivanje informacija o neizvršavanju ili neblagovremenom izvršavanju obaveza društva, ili o poslovanju društva suprotno popisima, precizirano je u Vodiču. Takođe, precizirano je da je izostavljena mera preuzimanja kontrole nad poslovanjem društva, ali da je ustanovljena nova, koja glasi „uvođenje prinudne uprave“. U vezi sa novouvedenom merom – pismenom opomenom – koautori su ukazali na različite stavove prema tome kako sprovesti u praksi ovu meru, s obzirom na to da vrsta pravnog akta za izricanje ove mere nije propisana u stavu 2. člana 187. Zakona. U diskusiji koja se vodila formirana su dva mišljenja, precizirano je u Vodiču. Po jednom mišljenju, o pismenoj opomeni NBS bi odlučivala u formi zaključka, a po drugom mišljenju, NBS bi o pismenoj opomeni odlučivala u formi rešenja. Koautori se nisu svrstali ni uz jedno od ova dva mišljenja. Oni su za treće rešenje, tj. mišljenja su da se o ovoj meri ne može odlučivati u vidu običnog pismena, već da se ona mora rešavati u formi akta protiv koga se može pokrenuti upravni spor. **12.3.** Pored mera iz prethodne podtačke, član 197. stav 4. Zakona predvideo je izricanje novčane kazne. Naime, u Zakonu je predviđeno da NBS, nezavisno od preduzimanja mera iz stava 1. ovog člana, društvu za osiguranje odnosno drugom subjektu nadzora, kao i odgovornom licu u tom subjektu, može izreći novčanu kaznu u skladu s odredbama ovog Zakona. Koautori su naveli da ovako koncipirana novčana kazna predstavlja veliku novost u Zakonu u odnosu na Zakon iz 2004, kao i u odnosu na Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju, gde je novčana kazna predviđena kao mera u nadzoru. Takođe, koautori su podvukli da zakonodavac nije naveo razloge zbog kojih se izriče novčana kazna, te da novčana kazna ne predstavlja meru u nadzoru. Međutim, koautori ističu da se novčana kazna obrazlaže shodnom primenom kriterijuma za izricanje mera u nadzoru iz člana 198. Zakona. **12.4.** Razmatrajući pitanje ovlašćenja NBS da izriče novčanu kaznu po osnovu člana 197. stav 4. Zakona, koautori su tumačili ovo ovlašćenje NBS tako da ga treba smatrati „drugim poslom“ utvrđenim Zakonom. Takvo tumačenje „moglo bi se prihvatiti kada bi novčana kazna bila opredeljena kao mera nadzora“. Svom tumačenju statusa novčane kazne u Zakonu dodali su i sledeće: „U svakom slučaju, novčana kazna se izriče zbog povreda odredbi ovog Zakona utvrđenih u čl. 260 do 263. ovog Zakona.“ Budući da su čl. 260. do 263. locirani u glavi XV Zakona pod naslovom kaznene odredbe, kao i u odeljku 2. pod nazivom novčane kazne, a da koautori nisu komentarisali odredbe glave XV Zakona, potrebno je samo podsetiti čitaoca o čemu govore čl. 260 do 263. Zakona. Član 260. Zakona predvideo je novčane kazne koje se izriču društvu za osiguranje/reosiguranje. Član 261. Zakona predvideo je novčane kazne koje se izriču licima koja obavljaju poslove posredovanja/zastupanja u osiguranju. Član 262. Zakona predvideo je novčane kazne koje će se primenjivati nakon pristupanja Republike Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji.

Član 263. Zakona predvideo je novčane kazne koje će se primenjivati nakon pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji. **12.5.** Uz član 197. stav 4. Zakona, odnosno uz razmatranje ovlašćenja NBS za izricanje novčane kazne, koautori su izneli sledeće uporednopravno mišljenje: „Ukazujemo da su novčane kazne zbog povrede propisa (skoro na istovetan način) propisane i u pojedinim zakonima koji uređuju pitanja sudskog postupka, npr. u članu 75. Zakona o upravnim sporovima („Službeni glasnik RS”, br. 119/2009).“ **12.6.** Član 198. Zakona predvideo je brojne novine u odnosu na Zakon iz 2004, istaknuto je u Vodiču. U stavu 1. člana 198. Zakona predviđeno je da odluku o meri u nadzoru NBS donosi prema društvu za osiguranje u čijem je poslovanju utvrdila nepravilnosti na osnovu ocene o: (1) težini utvrđenih nepravilnosti; (2) pokazanoj spremnosti i sposobnosti uprave da otkloni utvrđene nepravilnosti; (3) stepenu kojim društvo ugrožava finansijsku disciplinu na tržištu osiguranja. Dalje se u st. 2, 3. i 4. ovog člana bliže razrađuje minimum kriterijuma koji moraju da postoje kako bi NBS objektivno obrazložila meru u nadzoru. **12.7.** Među važnije novine u ovoj glavi Zakona koautori su svrstali treći odeljak o dodatnom nadzoru. Naime, u čl. 218 i 219. Zakona predviđeni su pojmovi „grupa društava“ i „grupa društava za osiguranje“, kao i vršenje dodatnog nadzora.

13. Jedanaesta glava Zakona sadrži odredbe o prestanku rada, likvidaciji i stečaju subjekata nadzora, a obuhvata dva člana. Koautori su primetili da je zakonodavac u članu 220. Zakona, pri navođenju subjekata nadzora, iz sadržaja izostavio društvo za osiguranje/reosiguranje. Zakonodavac smatra da odredbe ove glave upućuju na zakon kojim se uređuje poslovanje privrednih društava.

14. Sa pet članova u dvanaestoj glavi Zakona propisana su pravila po kojima se vrši prenos portfelja. **14.1.** U članu 222. Zakona predviđeni su uslovi koje treba da ispuni zahtev za dobijanje saglasnosti za prenos portfelja osiguranja. U vezi s tim zahtevom koautori su posebno istakli kako je podnosilac zahteva dužan da podnese i popis imovine pribavljene sredstvima tehničkih rezervi koje su predmet prenosa portfelja osiguranja, uz navođenje vrednosti i podataka na osnovu kojih je moguće proveriti način izračunavanja tih vrednosti. To su istakli posebno stoga što taj dokaz predstavlja novum u odnosu na Zakon iz 2004. **14.2.** Odlučivanje NBS o zahtevu za dobijanje saglasnosti za prenos portfelja osiguranja regulisano je u članu 223. Zakona, a u članu 224. Zakona predviđene su obaveze društva u postupku prenosa portfelja osiguranja. Novum u ovom postupku predstavlja rok od 90 dana od prijema rešenja NBS u kome treba da bude izvršen prenos portfelja, a u protivnom, saglasnost NBS prestaje da važi.

15. U trinaestoj glavi Zakona regulisane su statusne promene, promene forme i udruživanje društava za osiguranje. U pet članova preovlađuju upućujuće odredbe ovog Zakona na odgovarajuće odredbe zakona kojim je uređeno poslovanje privrednih društava.

16. Četrnaesta glava Zakona reguliše odredbe koje će se primenjivati nakon pristupanja Republike Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji i Evropskoj uniji. Šest

članova sadrži prvi odeljak ove glave, a odnosi se na odredbe koje će se primenjivati nakon pristupanja Republike Srbije Svetskoj trgovinskoj organizaciji. Drugi odeljak, sa znatno većim brojem članova, odnosi se na odredbe koje će se primenjivati nakon pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji. U tom odeljku predviđene su i posebne odredbe koje se odnose na ogranak društva za osiguranje Švajcarske Konfederacije.

17. Glava petnaest Zakona obuhvatila je kaznene odredbe. U prvom odeljku propisana su tri krivična dela, a u drugom odeljku pod nazivom novčana kazna predviđeno je pet članova. Treći odeljak obuhvatio je prekršaje u tri člana. Karakteristično je da u Vodiču nije bilo komentara ni za jednu od odredaba petnaeste glave.

18. Prelazne i završne odredbe Zakona date su u šesnaestoj glavi Zakona. **18.1.** U članu 268. Zakona regulisan je čitav niz praktičnih pitanja prelaza sa starog na novi zakonski režim za sve vrste subjekata nadzora, uključujući agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju i pravna lica koja pružaju druge usluge u posebno organizovanom delu. Po tumačenju koautora, ti pravni subjekti izlaze iz režima izdavanja dozvole za rad od strane NBS, ali su dužni da se usaglase sa Zakonom. Ako pak to ne učine u propisanom roku iz Zakona, NBS će doneti rešenje kojim će im ili oduzeti izdatu dozvolu za rad ili utvrditi prestanak važenja izdate dozvole za rad. Koautori smatraju da izloženo zakonsko rešenje nije najcelishodnije.

19. Vodič za primenu Zakona o osiguranju predstavlja koristan priručnik za primenu novog Zakona. Zakon o osiguranju iz 2004. godine nije bio predmet celovitog komentara struke osiguranja i nauke prava osiguranja, pa je zbog toga Vodič još više dobio na značaju i vrednosti. Okolnost da je Vodič izrađen u kratkom roku možda će inspirisati koautore da se ponovo maše pera i pripreme drugo izdanje, jer su dokazali da su vredni i uspešni u poslu koji su započeli.